

Aan: Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
t.a.v. Staatssecretaris Maarten van Ooijen
Postbus 20350
2500 EJ Den Haag

22 juni 2023, Katwijk

Betreft: Zorgen regio Hollands Midden omtrent IZA, GALA en SPUK

Geachte heer Van Ooijen,

Sinds de ondertekening van het Integraal Zorgakkoord en het GALA, zijn alle gemeenten in Nederland hard bezig met het opstellen van een integraal plan van aanpak op het gebied van preventie, gezondheid en een sociale basis. Voor de 18 gemeenten in de regio Hollands Midden is dat niet anders. Wij omarmen de doelen uit het IZA en GALA van harte omdat deze ten goede komen aan het welzijn en de gezondheid van onze inwoners. Daarom werken wij hard aan onze plannen.

Het doel, een gezonde generatie in 2024 en daarmee het voorkomen van duurdere zorg, kan echter alleen bereikt worden als we écht domein overstijgend werken. Ondanks alle gedeelde ambities lopen wij in onze voorbereidingen tegen hindernissen aan. Deze bemoeilijken het maken van doorwrochte, integrale plannen en de uitvoering daarvan, ook al in 2023. De opgave is groot en de tijd krap, gezien de deadline van 30 september. En dat in een periode van onderbezetting en hoge werkdruk.

Wij, de 18 gemeenten van Hollands Midden, delen deze zorgen en aandachtspunten graag met u. We hebben niet de illusie dat deze u onbekend zijn. Vergelijkbare of dezelfde signalen hebben u waarschijnlijk al eerder via andere kanalen, zoals de VNG, bereikt. Wij willen dit echter graag ondersteunen met een eigen geluid.

De huidige uitkomst is vermoedelijk de maximaal haalbare uitkomst geweest in de beschikbare tijd. Richting toekomst denken wij graag met u mee over mogelijke oplossingen. U vindt dat per onderwerp terug in cursief.

- **De integrale akkoorden zijn in beginsel niet integraal**

Sportakkoord II en GALA zijn als twee losse akkoorden op twee verschillende momenten ondertekend en gepubliceerd. Deze twee akkoorden en de Brede Regeling Combinatiefuncties zijn wél samen ondergebracht in de Brede SPUK. Daarnaast zijn er nog het IZA en het WOZO, twee aparte akkoorden, met aparte bekostiging, maar op inhoudelijke doelen wel weer verbonden met het GALA. Het bij elkaar brengen van al deze elementen is geen eenvoudige taak en vraagt veel afstemming. Al met al kunnen we niet spreken van een integraal geheel, maar een best ingewikkelde verbinding tussen gezonde leefstijl, zorg, sport, sociale basis, cultuur en leefomgeving.

Langer thuis wonen heeft financieel én sociaal impact op gemeenten. Het is nog niet duidelijk wat de overheveling van taken vanuit het zorgdomein naar het sociaal domein betekent. Dit hangt immers af van de instroom. Dit betekent concreet hogere kosten en

daarmee meer financieel risico voor gemeenten. Het is nog zeer onduidelijk of de middelen vanuit SPUK IZA en SPUK DOS voldoende zijn om dit op te vangen. Zeker ook vanaf het al eerdergenoemde ravijnjaar 2026.

Wel is duidelijk dat door de dubbele vergrijzing en het tekort aan zorgpersoneel wordt voor meer (zorg)taken een beroep gedaan op sociale netwerken, mantelzorgers en vervolgens op Wmo respijtzorg. Uit regionale cijfers komt nu al naar voren dat mantelzorgers en sociale netwerken sterk onder druk staan: de overbelasting neemt toe en het aantal beschikbare mantelzorgers neemt af. Verhoging van de pensioengerechtigde leeftijd draagt eveneens bij aan deze overbelasting.

We pleiten voor het samenvoegen van de genoemde akkoorden tot één integraal akkoord met een integraal budget dat afhankelijk van de vraagstukken lokaal en/of in de regio kan worden ingezet.

Daarnaast pleiten we voor een passende verevening van besparingen op de Wlz en toegenomen kosten in het sociaal domein. Geen open einde regeling voor gemeenten.

- **Belemmeringen in de inrichting en omvang van de brede SPUK GALA en SPUK GALA**

Ten eerste botsen vijftien aparte potjes met de integrale opzet van het GALA. Daarnaast is de omvang van de vijftien potjes niet goed passend bij de omvang van de lokale opgaven. Tot slot belemmeren deze schotten ons in onze uitvoeringsvrijheid. Het mogen schuiven van 15% per SPUK-onderdeel biedt onvoldoende oplossing voor het benodigde lokale maatwerk.

Hetzelfde geldt voor de beperking in de mogelijkheid tot overheveling van de jaarschijven. Preventie heeft een lange adem maar vaak ook een lange aanloop nodig. De investeringen komen daarom vaak pas later, wanneer er een goed plan is uitgedacht, samen met inwoners en maatschappelijke partners. Om zonder dit plan de middelen van 2023 te besteden is daarom onwenselijk. De overheveling van 20% van 2023 naar 2024 volstaat dus niet. Sterker nog: omdat wij per 2024 eventuele onderbesteding volledig moeten terugbetalen lopen wij financieel risico.

Daarnaast zijn teveel budgetten uit de SPUK niet structureel: zeven van de vijftien budgetten zijn slechts voor drie jaar toegezegd, waaronder de budgetten voor *Een tegen eenzaamheid*, *Mentale gezondheid* en *Aanpak overgewicht en obesitas*. Dit zijn thema's waarvan we weten en zien dat de problematiek alleen maar toeneemt. Deze tijdelijke middelen kunnen slechts een impuls geven aan de oplossing van deze problematiek. Van borging kan geen sprake zijn.

Het wegvallen van deze zeven budgetten valt bovendien samen met het 'ravijnjaar' 2026, wanneer veel, met name kleinere, gemeenten voor het uitvoeren van rijksbeleid naar verwachting fors minder geld gaan krijgen. Gemeenten die bovendien nu al enkele jaren flink moeten bezuinigen op hun lokale begroting.

Wij pleiten voor een structurele lumpsum van voldoende omvang voor preventie met de mogelijkheid om het resterende budget steeds volledig over te kunnen hevelen naar volgende jaren. Wij spannen ons vervolgens in om dit goed te besteden en zullen daar uiteraard verantwoording over afleggen.

- **Termijnen, deadlines en beschikbare informatie zijn suboptimaal**

De ambities in het GALA en ook het IZA zijn hoog en met deze akkoorden komt een enorme verantwoordelijkheid bij gemeenten te liggen. Zij moeten in de lokale preventieplannen, onder andere beschrijven hoe zij, in de komende periode van bijna 20 jaar, een vergrijzende en digitaliserende samenleving gezond houden door middel van preventie. De plannen moeten in een relatief korte tijd worden opgesteld. Een goede integrale aanpak vraagt echter om afstemming en samenwerking met veel verschillende (lokale) partijen. Dat kost veel tijd, afstemmen en bijstellen.

Deze tijdsdruk, samen met de grote financiële en beleidsmatige verantwoordelijkheid, vormt een groot risico voor de integraliteit en uitvoering van de preventieplannen. Daarmee wordt het lastig om aan alle criteria te kunnen voldoen. Daarmee lopen wij als gemeenten het risico dat we (een deel van) de SPUK-GALA middelen moeten terugbetalen en onze doelen niet kunnen realiseren. Dit is naar onze mening absoluut niet in het belang van onze inwoners, voor wie we het uiteindelijk allemaal doen.

Daarnaast zijn de voorwaarden waaraan gemeenten moeten voldoen om aanspraak te kunnen maken op de middelen uit de SPUK IZA nog niet bekend. Ook is nog onbekend hoe deze middelen besteed kunnen worden én hoe ze moeten worden verantwoord. Dit vormt een risico voor de totstandkoming van de regionale preventie-infrastructuren en heeft eveneens zijn weerslag op het maken van de lokale plannen van aanpak. De doelen en middelen uit beide akkoorden zijn immers onlosmakelijk met elkaar verbonden, zoals bijvoorbeeld de opgaven voor de vijf ketenaanpakken.

Ook zijn de regiobeelden en de (handreikingen) ketenaanpakken nog niet gereed. Uitgangspunt voor de lokale plannen is de huidige stand van zaken ten aanzien van sport, bewegen en cultuur en gezondheid en een sociale basis. Hiervoor hebben we deze informatie snel nodig. Doordat beiden nog niet gereed zijn, is het onmogelijk om hier lokaal de goede keuzes in te maken.

Tot slot weten we dat de handtekening van een wethouder volstaat voor de indiening van de lokale plannen. Gezien het integrale karakter vinden veel gemeenten het juist wenselijk om haar voltallige bestuur te laten besluiten. Dit betekent de facto een verkorting van de periode waarbinnen gemeenten het plan kunnen schrijven.

Wij pleiten voor evenwichtigheid in ontsluiting van informatie en planning. We zien en erkennen dat er, net als bij gemeenten, ook door VWS onder stoom en kokend water wordt gewerkt. Wij kunnen echter ons werk niet goed doen zonder de beschikbaarheid van de relevante informatie en een reële planning. En het gezegde luidt niet voor niets 'Haast en spoed zijn zelden goed'. Concreet pleiten we voor meer ruimte in de planning.

Tot slot

Ondanks alle bovengenoemde zorgen en de door ons ervaren tegenstrijdigheden, zijn en blijven wij ons zonder uitzondering ambitieus en constructief inzetten voor onze inwoners en de gezondheidsvraagstukken. Ook wij zien nog steeds de meerwaarde en het belang van een integrale aanpak en een betere onderlinge samenwerking. Het leven van een mens is tenslotte een integraal geheel.

Daarom verzoeken wij u dringend onze zorgen ter harte te nemen zodat de doelen van het IZA, GALA en WOZO bereikbaar worden en blijven.

Graag komen wij een en ander toelichten in een persoonlijk gesprek.

Met vriendelijke groet,
Namens de achttien gemeenten in Hollands Midden,

Wethouder Emile Soetendal
Gemeente Katwijk

In afschrift aan de Tweede Kamercommissie VWS.

